

ABDULLA ORIPOV IJODIDA VATAN MADHI**Abdurahmonova Mavluda Ibragimovna**

Termiz davlat universiteti akademik litseyi

Ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Atoqli o'zbek shoiri va yozuvchisi Abdulla Oripov o'z asarlarida Vatanni chuqur va samimiy tarannum etishi bilan tanilgan. Uning she'rlarida O'zbekistonning go'zalligi, tarixi va madaniyatiga havas bilan to'lib-toshgan va u ko'pincha o'z xalqining matonati va ruhini nishonlaydi. Oripovning Vatanga bo'lgan muhabbati uning yurt va uning xalqining mohiyatini chuqur va hissiyot bilan qamrab olgan lirik va hayajonli tilida yaqqol namoyon bo'ladi. Ushbu maqola shoirning hayoti va ijodi va uning she'riyatda vatan madhini aks ettirishiga urg'u beradi.

Kalit so'zlar: hayoti va ijodi, vatan madhi, xalqparvar, lirikalar, tushunarlik, asarlar.

Kirish: Inson tabiat hodisalarini kuzatadi va tekshiradi, tashqi dunyodan olgan taassurotlari uning ma'naviy dunyosini yaxshilaydi. Mavjudlik tabiatning farzandi bo'lgan insonning birinchi she'riy tushunchalarida tirik organizmlar olami sifatida ifodalanadi. Chunki, bir paytlar inson tabiatdan tashqarida emas, balki uning bir qismi sifatida yashagan. Tog' jinslariga bo'yalgan rasmlar va eskizlar, shuningdek adabiyotdagi xalq balladalari tabiatning badiiy tuyg'usining birinchi misollari edi. Ko'pchilik atrofidagi kosmosga ilohiy, afsonaviy qarash bosqichi tabiatni she'riyatni o'rganishning dastlabki namunasi sifatida ishlab chiqilgan. Ushbu tasviriy san'atning dastlabki misollarini tog' jinslariga bo'yalgan eskizlar va rasmlarda, shuningdek adabiyotdagi xalq kuylarida topish mumkin.

Abdulla Oripov she'riyatining xuddi shu tarzda ko'z ochganini turkiy adabiyotning faxri, buni buyuk qirg'iz yozuvchisi Chingiz Aytmatov ham tasdiqlaydi: "...buyuk shoir har doim o'z vaqtida paydo bo'ladi, u doimo tarixiydir."Zero, buyuk shoir o'z xalqining ovozi, uning orzulari va inson qalbining qayg'ulari timsolidir. Eng muhimi, u o'z davrining hakami va qo'shiqchisi, Voiz va faylasufi, so'z sehgari va iste'fodagi mutafakkir-darveshidir. She'riyatimiz rivojlanishidagi asosiy tendentsiyalardan biri bu inson va jamiyatni tabiiy jihatlar va hodisalar orqali badiiy-estetik o'rganishdir. Davr lirikasi nafaqat tabiat va inson aloqalarining tashqi ifodalari, balki tajribalarning ifodasidir.

Tabiiy obrazlar asosida inson psixikasi sahnalarini tushunish va talqin qilish, shuningdek, jamiyat psixologiyasini tushunish va tavsiflash asosiy muammo hisoblanadi. Zamon lirikasi ma'naviy-axloqiy, ijtimoiy-falsafiy, tarbiyaviy mazmuni va fazilatlari tufayli avlodlar ongiga, ularning nuqtai nazariga va badiiy-estetik tafakkuriga ta'sir qiladi. Bu lirika, aslida, bir xil tavsiflovchi lirikadir. Tabiat tasviri lirik sub'ektning his-tuyg'ulari va tajribalarini tasvirlaydi. Abdulla Oripov she'rlarida holatlar o'ziga xos tarzda tasvirlangan. "...bu tematik falsafiy ("kuz orzulari"), ijtimoiy-siyosiy (A. Oripov " bahor kunlarida kuz havosi"), samimiy (A. Oripov " bahorni sog'inmadingizmi?") va u boshqa yo'nalishlarga o'tishi mumkin", "adabiyotshunoslik lug'ati" ga ko'ra."Tabiat pokligini saqlash, shuningdek, "ekologiyaning badiiy-falsafiy talqinlari inqiroz", Abdulla Oripov ijodida alohida o'rin tutadi. Natijada ekologik inqirozlarning she'riy namoyishi uning lirikasini tasniflashda to'rtinchi tematik mavzu sifatida qo'shilishi mumkin.

Xuddi shu dilemma uchun masalan, shoirning "Orol uchun" va "tabiat" kabi she'rlarida ko'rish mumkin."Shoirning lirik qahramoni o'zini xo'jayin sifatida emas, balki tabiatning bir qismi deb biladi. U yerning dardiga davo izlaydi va odamlarni hamdard bo'lishga va tabiatga hurmat bilan munosabatda bo'lishga chaqiradi. Ekologik muammolar shoir she'rlarining alohida markaziga aylanadi. Ona sayyoramiz taqdiri haqida qayg'urish, o'zini tabiat bilan birdek anglash, muborak yerni sevish zarurati Abdulla Oripov qo'shiqlarida

qayg'uli va ko'tarinki mavzularga aylanadi. Zamonaviy o'zbek she'riyatida tabiatni she'riy aks ettirish yo'llari xilma-xil bo'lib, rassomning badiiy kompetentsiyasi uning falsafiy va estetik qarashlaridan kelib chiqqan holda quyidagicha namoyon bo'ladi:

She'riy mifologiyalar, fantaziyalar yordamida tabiat hodisalarini mifologizatsiya qilish yoki tasvirlash: xayoliy tasvirlar. O'zbek she'riyatida zamonamizning dard va alamlarini folklor obrazlari yordamida yetkazish tarixi bor. Bunday she'rlarda yer maydonlaridan tashqari ruhlar, arvohlar, alvasti, ajinlar, farishtalar, gigantlar va parilar tasvirlangan. Rassomlarning o'ziga xosligi shundaki, ular boshqalar o'rgangan an'anaviy fikrlash chegaralaridan chiqib, boshqa odamlarning lirik g'oyalarini ochiq yetkazishga harakat qilishadi.

Metamorfoz yoki she'riy evolyutsiya usuli: tabiatning badiiy o'zgarishi o'zbek she'riyatida rivojlangan yana bir o'ziga xos she'riy uslubdir. Afsonaviy tasavvurga ko'ra, inson tuproqdan yaraladi, u ona-yer, tabiat farzandi va o'lim tabiatning yana bir zarrasi sifatida qayta tug'ilish usulidir. Bu afsonaviy progressiyani shoir badiiy ifoda etadi. Tabiiy tasvirni o'z ichiga olgan she'riyatda ikkita ijodiy progressiyaning uslublari bor.

"Ko'rinish bor joyda qo'shiq bor."Landshaft tabiatning ohangidir. Inson atrof-muhitni odamlarning chuqur buloqlari bilan oziqlantirib, unga uyg'unlik, ohang, ya'ni ruh beradi. Natijada, qo'shiq inson tuyg'ulari uchun ohang manbaiga aylanadi. Zero, tushunchalar landshaft lirikasida jo'shqinlik bilan taqdim etilgan. Tabiatning she'riy qiyofasi inson qalbida nafis tuyg'ularni keltirib chiqaradi; ushbu tajribalar orqali u yaxshilikka bo'lgan muhabbatni rag'batlantiradi va go'zallikni sevishga ilhomlantiradi. She'riy landshaft chiziqlari tabiatdagi o'zgarishlarni va inson psixikasining tabiatini mantiqiy usulda o'rganish va tabiat va ijtimoiy rivojlanishdagi o'xshashliklarni qiyosiy tekshirish orqali she'riy xulosalarga kelish uchun ishlatiladi. Masalan, shoirning "kuz orzulari" she'ri butun jarayonni qamrab oladi.

Tabiatga yondashuv: Shoir o'zining lirik tafakkurini yetkazishda tabiatga ham bevosita murojaat qiladi. "Tabiat" she'ri bu nuqtai nazarni qo'llab-quvvatlaydi. Shoir insoniyatning buyuk panohi bo'lgan tabiatga borib, o'zini opa-singil, ota va onaga aylantirib, boshini silashini so'raydi. Tabiatga murojaat qilish uning insonning borliq bilan bog'liqligining ulkan kuchini she'riy idrok etishdan jonlantiradi. Shoir insonning ma'naviy olamini tabiat holati bilan bog'laydi.

Xulosa

Umuman olganda, Abdulla Oripov ijodi O'zbekiston vataniga samimiy hurmatdir. U o'zining lirik tili va yorqin obrazlari orqali o'z Vatanining tabiiy go'zalligi, tarixi va madaniyatini nishonlaydi va uning xalqining chidamliligi va ruhiga hurmat bajo keltiradi. Oripovning Vatanni madh etishi zaminni, uning merosini asrab-avaylash va e'zozlash muhimligini eslatib, o'z o'quvchilarini O'zbekistonni chinakam maskanga aylantirgan betakror fazilatlarni qadrlashga undaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdulla Oripov. Tanlangan asarlar. 1 jild. – Toshkent, 2000. – B.
2. Abdulla Oripov. Tanlangan asarlar. 2 - jild. – Toshkent, 2001. – B.
3. Abdulla Oripov. Ehtiyoj bola. – Toshkent, 1988. – B.
4. Ulug'ov A. Asl asarlarning sehri. -Toshkent, 2007. -230
5. Tafsilotlar A. Russkie pisateli o literaturnom trude. - L., 1954. -S.558.